

GEÇMİŞİ HATIRLAMAK...

8 Ekim 1948 tarihinde Marshall Planı imzalandı ve Türkiye ilk kez Dünya Bankası'na 50 milyon dolar borçlandı. O zaman 1 dolar 1 Türk Lirası değerindeydi. İlk borçlanma gerçekleşmiş Amerikan yardım programı ağını örmeye başlamıştı.

"... yapılan yardımlar, ülkenin ayakta durması için verilmişti ama ileride endüstriyel olarak gelişip başkaldıracak kendi ulusal çıkarlarını herkese karşı koruyabilecek bir konuma gelmemesi koşuluyla. Bu bakımdan bu paraları verenler yardımı yapanlar iki şeyi düşünmüşlerdi. Bu yardım sonuçta Amerika veriyorsa, Amerika'nın endüstrisini beslesin, mallar oradan gelsin. Ki uzun vadede, yardım edilen ülkenin ayağa kalkıp kafa tutmasına kendi ulusal çıkarlarını koruyacak bir konuma gelmesine neden olmasın. İşte yardımlarda bu iki temel amaç söz konusudur."

"... Bu programın özü Türkiye'nin sanayileşmemesi, sanayi olarak çekiç testere gibi basit aletler yapmakla kendini sınırlı tutması, kimya sanayinde bile tarım ilaçlarından öte bir şey yapmaması, buna karşılık Batı'nın bu malları ithal etmesini içermektedir. Ayrıca önerilen şeylerin başında demiryolu politikasından vazgeçip karayolu politikasına girilmesi ve devlet işletmelerinin özelleştirilmesi gelmektedir."

Ancak Türkiye, planlı sanayileşme ve kalkınma programları dönemini başlatmak ve böyle bir süreç içerisinde ağır sanayi kurarak kalkınmak ve gelişmiş ülkeler düzeyine tırmanmak istiyordu. Batılı müttefikler ise Türkiye'nin ağır sanayi kurmasına karşıydılar. Onlar Türkiye'nin bir tarım ülkesi olarak kalmasını kendi çıkarları için uygun görüyorlardı (günümüzde kendi tarım ürünlerini satabilmek için artık tarım ülkesi olmamızı da istemiyorlar). 2. Dünya Savaşı'ndan sonra Türkiye ile Batı arasında ilk sürtüşme bu yüzden çıktı....

Türkiye, Batı'nın müttefiki olmuştu, fakat Batı'nın tarımcı olun önerisini dinlemiyor; ağır sanayi ile kalkınma düşüncesinden vazgeçmiyordu. Dahası eğer ağır sanayi kurmak için istediğimiz krediyi dostumuz Batılılar vermezse biz bu krediyi Rusya'dan alırdık deniliyordu. Amerika'nın Türkiye'deki en iyi dostu olan Adnan Menderes, ABD'den alamadığı bir krediyi Sovyetlerden almaya yönelince, devrildi.

Sonuçta, Türkiye Batı'dan alamadığı krediyi ve teknolojiyi Sovyetlerden almak zorunda kalmıştır. İki ülke arasındaki ticari ve ekonomik ilişkilerin dönüm noktasını; 1967 tarihinde imzalanan ve SSCB tarafından bazı sınai tesislerin inşası amacıyla ülkemize yaklaşık 200 milyon dolar tutarında kredi açılması ve anılan krediye ait yıllık taksit ve faizlerin geri ödemelerinin ülkemiz menşeli mallarla yapılması esasına dayanan Anlaşma oluşturmuştur.

Türk ihracat mallarının SSCB piyasasına girmesinde ve iki ülke arasındaki ticaret hacminin geliştirilmesinde büyük bir rol oynayan ve "Özel Hesap" olarak bilinen, 1995 yılı sonu itibariyle de tasfiye edilen bu düzenleme çerçevesinde ülkemiz açısından o tarihlerde büyük önem arz eden İskenderun Demir Çelik Fabrikası, Seydişehir Alüminyum Tesisleri, Aliağa Petrol Rafinerisi, Orhaneli Termik Santrali gibi önemli sanayi kuruluşlarımızın tesisi için finansman sağlanmıştır.

Günümüzde ise,

Ülkenin sanayileşmede olmazsa olmaz tesisleri haraç-mezat satılmaya çalışılmaktadır.

Bodrum'da Yabancı Yatırımcılar Toplantısında iktidar yetkisi, "devlet bankacı olmaz, sanayici olmaz,.. bu nedenle özelleştirmeyi hızlı yapıyoruz. Ancak özelleştirme konusundaki ısrarlı ve hızlı tutumlarının biraz fazla hızlı gittiğini fark ettiklerini, bu nedenle yanlış karar verilmemesi için süre uzatımlarına gittiklerini itiraf ediyor. Ancak, bu işletmelerin mutlaka satılacağını ve bunları satmaktan "büyük memnuniyet" duyacağını söylüyor. Ve soruları "Satarım kardeşim. Parayı veren herkese satarım. Neymiş, satamazmışız. Stratejikmiş. Ne stratejisi? Petrolün %90'ında dışa bağımlıyız. %10'un stratejisi mi olur?" yanıtlıyor.

Böyle bir anlayışın Türkiye'yi nerelere götüreceğini en sade vatandaş bile anlamaktadır. Ve diyoruz ki, gün gelir o küçümsenen %10'un ne kadar önemli olduğu anlaşılır.

SEYDİŞEHİR ETİ ALÜMİNYUM ÖZELLEŞTİRME KISKACINDA

IMF ve Dünya Bankası güdümünde, 1986 yılında dönemin hükümeti tarafından Türkiye Özelleştirme Ana Planını hazırlayan **Morgan Bank**'ın raporunda belirtildiği şekilde, ülkenin sanayi tesisleri, kârlı kuruluşları hatta toprakları Yabancı Sermayeyi çekme adına, kaynak yaratma adına Özelleştirme kılıfıyla halkın elinden alınarak ülke sanayisi çökertilmektedir.

Bugün de, içeride ve dışarıda Türkiye'nin gözbebeği sanayi kuruluşlarını ele geçirerek yok etmek ve ülkenin doğal kaynaklarını kendi çıkarları için kullanmak isteyenlerin kirli oyunlarının açığa çıkmasına rağmen hükümet, bu kirli oyunlara alet olmaktan halkın malını haraç mezat satmaktan vazgeçmiyor. Amerika'da, Davos'ta, Dubai'de, Roma'da en son Bodrum'da üç kuruş uğruna yabancı şirketlere "Türkiye sizler için en kârlı yatırım bölgesidir", gelin ormanları yağmalayın diyor, gelin okullarımızı, müzelerimizi alın diyor, her toplantıda, her fırsatta, "babalar gibi satarım" diyerek, adeta patates soğan satar gibi "bu ülkede herşey satılık, gelin alın" diye bağıra bağıra ülkemizi pazarlıyor.

Geçtiğimiz dönemlerde de Seydişehir Alüminyum Tesisleri karşı özelleştirme, zarar ettiği bahanesiyle kapatılma girişimlerine konu olmuştur. Özelleştirme Yüksek Kurulunun 20.12.2000 tarih 2000/92 sayılı kararı ile Eti Holding (Holdingleşme de Morgan Planının gereğidir), Eti Bor ve Eti Alüminyum ile birlikte özelleştirme kapsamına alınmış, kamuoyunun ve tesis çalışanlarının baskısı üzerine 6 ay sonra başka bir ÖYK kararı ile de kapsamdan çıkarılmıştır. Morgan Planı kapsamında parçalanarak Bor ve Alüminyum tesislerine indirgenen Etibank, şimdi olduğu gibi 20.12.2000 tarihinde de ansızın Özelleştirme kapsamına alınmıştı. O günlerde, Kurumun bağlı olduğu Bakanın "benden habersiz yapıldı" şeklindeki demeci ile, yine o dönemde Özelleştirmeden sorumlu Devlet Bakanının Konya'dan bir heyete "Sizlerin gücü bizlerin gücünden fazla, 16 milletvekiliniz 2 bakan bizden güçlü çıktı. Ama tesisler mutlaka özelleştirilecek." şeklindeki beyanı da hafızalardadır. Bunu anlamak mümkün değildir.

Seçim sonrası bugünkü iktidarın yetkili ağızları da Seydişehir'in özelleştirilmesi konusunu gündeme getirmiyor, hatta yazılı soru önergelerine bile özelleştirilmenin düşünülmeyeceği şeklinde yanıtlar veriliyordu. Bölge milletvekillerinin Mecliste yaptığı konuşmalarda, Türkiye'nin tek alüminyum entegre tesisin devletin elinde olması. Kapasite arttırmaya yönelik yatırımların acilen yapılması vurgulanıyordu.

Ne var ki; iktidarın bu konuda samimi olmadığı ve Seydişehir'in özelleştirme planlarının ne zaman başladığı nasıl geliştiği ve uygulamaya konulduğunu aşağıdaki süreçten takip edelim;

Eti Alüminyum A.Ş'nin Adım Adım Özelleştirme Süreci

28.01.2003 Herşey DAVOS ile başladı. Davos'a katılan Başbakan Erdoğan, uluslararası sermayeyi Türkiye'ye davet ettiğini, hatta , eski doğu blokundan insanların kendisine, "sizde hala devlet şirketi mi var", şeklinde sorduklarını hayret ifadeleriyle açıkladı. Davos'a katılanlar arasında Vekselberg de vardı!

14.04.2003 tarihinde SUAL'in Başkanı Viktor Vekselberg' Başbakan Erdoğan ile görüştü. Görüşmenin konusu Tüpraş özelleştirilmesi olarak açıkladı. Vekselberg, aynı zamanda Rusya'nın büyük petrol şirketlerinden Tyumen Oil'in de başkanı.

24.04.2003 Kemal Unakıtan'ın Rusya ziyareti gerçekleşti.

"...Özelleştirmenin kendisine bağlanmasından sonra, 'aktif pazarlamaya' geçeceklerini açıklayan Maliye Bakanı Kemal Unakıtan, ilk aktif pazarlamayı Rusya'da yaptı.

İngiltere'den başlayarak Almanya'da devam edecek olan geniş bir road show planlayan Unakıtan, özelleştirilecek KİT'lerin taliplilerine bizzat giderek, pazarlama yapacak. Unakıtan bu alanda ilk adımı Rusya'da attı. Türkiye'de özelleştirilen kuruluşlara dev Rus firmalarının giderek daha büyük ilgi gösterdiğini belirten Unakıtan, başka bir Rus petrol şirketi olan Yukos'un da Tüpraş'a talip olduğunu, ayrıca özelleştirme kapsamına alınmayan Seydişehir'le diğer bazı tesislerle ilgilendiklerini söyledi. Unakıtan, Rus vatandaşlarının Türkiye'de gayrimenkul alımına olanak tanıyan bir yasanın hazırlandığını söyledi." (24 Nisan 2003 Milliyet)

28.04.2003 tarihinde Fine Group elemanı **Mehmet TOTAL** refakatında SUAL personeli Vladimir I. Skorniakov, Vladimir M. Chertovikov, Vaycheslav Baitekov ile SibVAMI personeli Viatcheslav V. Vesselkov tesislerde incelemelerde bulundu. Vekselberg – Erdoğan görüşmesinin Tüpraş'ın özelleştirmesi ile ilgili olduğu basına yansımıştı.

14-18.05.2003 tarihleri arasında AKP, Fine Gruba dahil Tekirova **Rixos** Otelde tüm milletvekillerini aileleri ile birlikte topladı.

20.05.2003 tarihli Özelleştirme İdaresinin yazısı ile, Seydişehir Eti Alüminyum A.Ş.; "Eti Holding A.Ş.ye olan borçlarından arındırıldıktan sonra, kullanımlarında bulunan **maden ruhsatları da dahil** olmak üzere tüm hak ve yükümlülükleriyle birlikte" Özelleştirme kapsam ve programına alınması teklif edildi.

03.06.2003 tarihinde TBMM Yolsuzluk Araştırma Komisyonunda Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı M.Hilmi Güler'e SUAL ile ilgili gelişmeler soruldu.

05.06.2003 tarihinde ülkemizdeki elektrik üretim tesislerini gezen EURASIA GROUP personeli **Oymapınar ve Manavgat** tesislerinde de incelemelerde bulundu.

17.06.2003 tarihinde Bodrum Rixos'un açılışının Maliye Bakanı Kemal Unakıtan ile Kültür ve Turizm Bakanı Erkan Mumcu tarafından yapıldığı, otelin 2.derece Sit Alanına inşa edildiği ve Turizm Bakanlığı İşletme Belgesinin bulunmadığı basına yansdı.

18-26.6.2003 tarihleri arasında Yine K. Unakıtan'ın himayesinde, Alexander Mashkevich'e ait EURASIA GROUP personeli Seydişehir Alüminyum Tesislerine iki kez geldi. Kazak gruba Fine Grup'tan **Mehmet TOTAL** refakat etti. 12 kişiden ibaret gruba bu ziyarette Fine Grup'tan Adem Karakaş, Onur Şahin ve Erkan Tamtekin de katıldı.

31.07.2003 tarihli 6680 sayılı Özelleştirme İdaresi Başkanlığı yazısı ile Oymapınar Barajı hidroelektrik Tesislerinin Özelleştirme kapsam ve programına alınarak, **Eti Alüminyum A.Ş'ne devredilmesi** teklif edildi.

13.08.2003 tarih 2003/49 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu kararı ile Eti Alüminyum A.Ş.; "Eti Holding A.Ş.ye olan borçlarından arındırıldıktan sonra, kullanımlarında bulunan **maden ruhsatları da dahil** olmak üzere tüm hak ve yükümlülükleriyle birlikte" Özelleştirme kapsam ve programına alındı.

08.09.2003 tarih 2003/53 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu kararı ile 1. Oymapınar Barajı Hidroelektrik Üretim Tesislerinin **özelleştirme kapsam ve programına alınmış**, 2. Oymapınar Barajı Hidroelektrik Üretim Tesislerinin özelleştirme kapsam ve programında bulunan **Eti Alüminyum A.Ş.'ye devredilmiştir.**

23. 09. 2003 ikinci kez uzatılan Eti Krom A.Ş.ihalesine teklif vermenin son günü.

24. 09. 2003 tarihinde Ruslar Mehmet Tural İle Elazığ'daydılar.

Blok satış yolu ile özelleştirilecek olan Eti Krom için açılan ihaleye iki adet teklif geldiği bildirildi.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (ÖİB) tarafından yapılan açıklamada, dün sona eren teklif verme süresinde Eti Krom için iki teklif verildiği belirtildi.

Yılda 150 bin ton krom madeni ve yüksek karbonlu ferro krom üretim kapasitesine sahip Eti Krom A.Ş.'nin elinde, toplam 6.9 milyon ton kromit ve 1.6 milyon ton da kuvarsit rezervi bulunuyor. (24.09.2003 Dünya Gazetesi)

07. 10. 2003 tarihinde Eti Krom A.Ş.'Nin Özelleştirilmesi amacıyla açılan ihale iptal edilmiştir...Eti Krom A.Ş.'de bulunan %100 oranındaki İdare Hisselinin özelleştirme ihalesi, ilgili İhale Komisyonunun aldığı karar gereği istihsal edilen Başkanlık Makamı Olur'u ile iptal edilmiştir. (Ö.İ.B Basın ve Halkla İlişkiler Daire Başkanlığı)

Eti Krom ve Eti Alüminyum ziyaretlerinde her iki gruba refakat eden Mehmet TURAL Antalya'da yerleşik FİNE Grup elemanı olup, Fine Grup, Fettah Tamince'ye aittir. Rixos oteller zinciri bu gruba dahildir. Fettah Tamince'nin, Tolerans Eğitim Vakfına ait Türk-Rus okullarına mali destekte bulunduğu bilinmektedir. Bu okullarda okutulan öğrenciler, Türkiye'ye getirilerek Fine Grubun otellerinde ağırlandırlar. "Hedefimiz, Türkiye'de doğan, uluslararası alanda genişleyerek büyümesini sürdüren Rixos Hotels'i bir dünya markası haline getirmek" diye basına açıklama yapan Tamince, 2000 yılında girdikleri sektörde üç yıl önce 3.5 milyon dolar olan cirolarını 26.5 milyon dolara çıkardıklarını, Abdullah Gül ile görüşerek, Antalya'ya 500 milyon dolar tutarındaki Disneyland projesini sunduğunu beyan ediyordu.

Alüminyum Tesislerini gezen SUAL heyetinin başkanı SKORNIKOV, SUAL'ın Yönetim Kurulu Başkanı V.Vekselberg'e verdiği raporun son paragrafında **"Türk Hükümeti ile çalışır bir tesisin özelleştirilmesi değil, iflas durumunda bir şirketin özelleştirilmesi ve işletmenin krizden çıkartılabilmesi için bazı kolaylıkların tanınması konusunda mutabakata varmamız gerekmektedir"** denilmektedir.

Sovyetlerin Dönüşümü ve Rus Alüminyum Sektörü

1990'lı yılların hemen başında en büyük alüminyum hammadde üreticisi olan Rusya'da siyasi, ekonomik sistemin çökmesiyle ilk defa dünya alüminyum pazarlarında büyük bir kapasite ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu büyük kapasite, dünya alüminyum endüstrisinin tüm dengelerini altüst etmiş ve dünyanın en büyük üreticileri, borsada alüminyum fiyatlarının gerilemesi ve arz fazlası nedeniyle çok zor duruma düştüler.

Ünlü spekülör Soros, 1980'li yıllardan beri işbirliği içinde olduğu Rasia Gorbaçov'un başında bulunacağı "The Cultural Initiative Foundation"'ı kurmak için bir heyetle birlikte 1991 yılında Rusya'ya gitmiştir. Bu kendisi ve batılı dostları için vergiden muaf bir şekilde çalışma ve en yüksek politika platformlarına girmelerini sağlamak için kullandıkları bir başka araç olmuş ve ülkenin en önemli ekonomik ve politik şahsiyetlerini "satın almalarını" sağlamıştır.

Gorbaçov'la birlikte yaptığı başarısız bir girişim sonucunda Soros, Yeltsin'in yanında bulunmak suretiyle saf değiştirmiştir. Soros, arkadaşı Jeffery Sachs'in cesaretlendirmesi ve yardımıyla şok terapisini uygulamaya koymuştur. Sachs'in şok terapisi, 2 Ocak 1992'den sonra, daha önceden hiç görülmemiş bir kaos ve hiper enflasyon ortamını Rusya'ya getirmiştir. Soros'un planına göre Igor Gajdar ve Yeltsin hükümeti, bütün ekonomi kamu sektörünün kontrolünde olmasına rağmen, sanayi ve tarım sektörlerine verilen ödenekleri kısmıştır. Amacın, üç aylık bir sürede denk bütçe olduğu açıklanmıştır. **Sanayiye ilave kaynak aktarılmamış, firmalar da yüksek seviyelerde borçlanmak**

zorunda kalmışlar ve enflasyon kontrolden çıkmıştır. Soros ve arkadaşları bu fırsattan yararlanmışlardır. Dünyanın en büyük alüminyum tüccarı **Marc Rich**, çok miktarda Rus alüminyumunu inanılmaz düşük fiyatlardan satın almış ve bunları 1993 yılında sanayileşmiş ülkelere satmak suretiyle alüminyum fiyatlarının % 30 düşmesine neden olmuştur.

Bunun sonucu olarak 1994 yılından itibaren dünya alüminyum endüstrisi yeni bir yapılanma dönemine girmeye başlamış ve firmalar uluslararası alanda, boksit alumina, ingot ve mamul üretimlerinde tamamen global bir ağ kurarak üretim ve satış faaliyetlerini düzenlemeye başlamışlardır. Son 5 yıllık dönemde ise küreselleşme hareketi ile stratejik önem taşıyan birleşmeler başlamış ve bugün en son noktaya kadar gelerek global anlamda üretim ve satış faaliyetlerini yürüten dünyada söz sahibi 5-6 entegre alüminyum kuruluşu kalmıştır. Rus alüminyum sektörü üzerinden çıkarılan global kriz sonucunda Soros'un yatırımcıları dünya alüminyum sektöründe tekelleşme yönünde büyük bir adım atmışlardır. Bu alanda en büyük ticareti yapan Glencore, Marc Rich tarafından 1994 yılında kurulan bir şirket olarak hızla büyümüştür.

Soros ve Marc Rich'in çıkardığı kaos ortamı ile dünya alüminyum piyasasının yeniden düzenlenmesinin yanında Rusya alüminyum sektörü de ele geçirilmiştir. Marc Rich'in kontrolünde Trans World Group adı altında faaliyet gösteren şirket uzun süre Rusya'ya diğer alüminyum tüccarlarını sokmamıştır. 1995 yılı bu sektörde oldukça kanlı geçmiş ve "Alüminyum Savaşları"nda üç kişi öldürülmüştür. Eti Holding'in ferrokrom müşterisi de olan AIOC firmasından F. Lvov, 8.9.1995 tarihinde bu savaşa kurban gidenlerdendir. Rusya'da 1995 yılından sonra, dağılık üretim ve ticari faaliyetler, iki büyük Rus şirketi etrafında yeniden yapılandırılmıştır. Önce kriz çıkarıldı, sonra zor durumdaki kamu kuruluşlarının (ki bunların acil olarak ürün dışsatımına ihtiyaçları vardı) Sovyet dışı dünyaya açılım kanalları kontrol altına alındı, bu da TWG ile gerçekleşti, daha sonra da sektörde yeniden yapılanmaya gidildi.

Rusal ve Sual firmaları Rusya alüminyum sektörünü kontrol etmektedirler. Trans World Group'tan Lev ve Mikail Chernoi kardeşler SUAL'in oluşumunda yer aldılar. Rusal, kendi internet sitesinde tarihini bölümlere ayırmakta ve 1986-1995 yılları arasını serbest pazara ve özelleştirmeye hazırlık dönemi olarak tanımlamaktadır. Bu tarih bizde de Morgan Planının uygulanmaya başladığı tarihtir.

27.07.2003 tarihli Le Monde haberine göre Rusal ve SUAL birleşme kararı almıştır. Bu dünyanın en büyük alüminyum şirketi anlamına gelmektedir. Bu durumda Türkiye'nin tek Alüminyum tesisi Rus Alüminyum tekeline devredilecektir.

Alüminyum Sektöründe Yeni Oyuncu: SUAL

SUAL firmasının başında bulunan **Viktor Vekselberg**, aynı zamanda Tyumen Oil ve Renova Group firmalarının da başkanıdır. Tyumen Oil, Alfa Group'a dahil olup bu grubun diğer bir şirketi olan Crown Resources'ın 2002 yılında Marc Rich İnterinvestment ile birleşmesi gündeme gelmiş, Marc Rich çalışanları bu firmada istihdam edilmişler, ancak birleşmenin tam olarak gerçekleşip gerçekleşmediği kamuoyuna açıklanmamıştır. Tyumen Oil hisselerinin önemli bir kısmı **BP** firmasına devredilmiş, BP'den alınan güç ile SUAL, Seydişehir Alüminyum tesislerine talip olmuştur. SUAL'ın diğer ortaklarından biri olan Access Industries firmasının başkanı Len Blavatnik, ABD - İsrail Dostluk Birliğinin yöneticilerindendir. SUAL firmasının yönetiminde Seydişehir'de çalışmış Ruslar da bulunmaktadır.

Bilindiği gibi Seydişehir Alüminyum tesisleri, diğer bir çok ağır sanayi tesislerimiz gibi Rus teknolojisi ile kurulmuştur. Türkiye sanayileşmesinde Rus ya da Sovyet teknolojisinin ağırlıklı olması Rus teknolojisinin üstünlüğünden kaynaklanmamıştır. Batı (İngiliz, Fransız, Alman, ABD vb) paramızla bile bize

teknoloji vermemiş, madenden uç ürün üreten tesislerin kurulmasına karşı çıkmıştır. Şimdilerde ise varlığı bile onları rahatsız etmektedir.

Tasfiye için SUAL'ın seçilmesi ilginçtir:

- Seydişehir Alüminyum tesislerini kuran firmanın devamıdır.
- Rusya, dünyanın en büyük ihracatçısı olarak yılda 2 milyon ton Alüminyum ihraç etmektedir ve Türkiye onların pazarıdır. SUAL üretim kapasitesi; madencilik (Boksit) 4.6 milyon ton, Alumina 1.7 milyon ton, Birincil Alüminyum 615 bin ton, Silis 50.000 ton, Alüminyum Kablo 315.000 km., yarı mamul 165.000 ton olup bugün kapasitesinin ancak yarısını kullanabilmektedir.

Tesislerle İlgilenenlerin Portreleri

Suez Lyonnaise des Eaux, Rothschildler tarafından Suveyş Kanalını işletmek üzere kurulan şirketin devamı olarak faaliyetlerini yürütmektedir. Frere, Suez'de halen başkan yardımcısıdır. Suez'in alt kuruluşu Belçika'da yerleşik Tractebel firması 1990 sonrasında Kazakistan'a yatırım yapmaya karar verdiğinde, Klinik Psikiyatri Profesörü **Alexsander Mashkevich**, Albeli Group olarak kendilerine yardımcı oluyordu. Kazakistan basını uzun süre Suez'in 55 milyon dolar rüşveti Mashkevich kanalıyla dağıttığı konusu ile meşgul oldu. Konu ile ilgili olarak savunmasında Mashkevich, iddiaların kendisini Kazakistan'dan sürmek isteyen Kazakistan yönetimi tarafından ortaya atıldığını açıklamıştır. Hızlı yükselişi Kazakistan Devlet Başkanı Nur Sultan Nazarbayev'in çevresindeki elitin tepkisini çekmektedir.

1990 öncesinde yaklaşık 50 dolar ücret alan Maskevich, şimdilerde 1 milyar doları aşan serveti ile Kazakistan'ın önde gelen iş adamı olmuştur. Mashkevich ayrıca, Avrasya Yahudi Kongresi ve Kazakistan Yahudi Kongresinin başkanlıklarını yürütmektedir.

Eurasya Group olarak, bankacılık, maden, enerji, demiryolu işletmeciliği alanlarında faaliyet göstermektedir. Kazakistan ferrokrom ve alüminyum sektörünü kontrol eden Mashkevich, ülkemizde **Elazığ Ferrokrom, Seydişehir Alüminyum ve Tüpraş** özelleştirme ihaleleri ile yakından ilgilenmektedir. Eurasya Group, Alüminyum of Kazakistan'ın % 64.4 hissesine sahiptir. Ekim 2002'de Kazakistan Hükümeti, Kazakistan Alüminyum'daki kalan hissesini de özelleştirmeyi planlıyordu, ancak, ihale açılmışken bu planından vazgeçti. Mashkevich, artık Kazakistan'daki yatırımlarını güvence altında hissetmiyor ve kaynağını açıklamaktan ısrarla kaçındığı serveti için yeni yatırım alanları arıyor.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra Rusya'da kurulan Açık Rusya Vakfı'nın (Open Russia Foundation) kurucuları ve sponsorları **Lord Jacob Rothschild**, her taşın altından çıkmakla meşhur Henry A. Kissinger, Mikhail B. Piotrovsky ve **Mikhail Khodorkovsky**'dir. Genç Komünistler Liginin eski başkanı olan Khodorkovsky, Rothschildlerle tanıştıktan sonra yüzüne talihin güldüğü şanslılardan. Önce, Rusya'nın ikinci büyük petrol şirketi olan Yukos'u (mart 2002'de piyasa değeri 18 milyar dolar) ele geçirir, sonra Bank Menatep satın alınır. Yukos'un hisseleri New York borsasına kote edilir. 2002 yılında büyük bir holding olarak Group Menatep oluşturulur. 1963 doğumlu Khodorkovsky, Rusya'nın yeni oligarşisinde yerini alır. Yukos, Tüpraş'ın taliplileri arasındadır. Hakkındaki yolsuzluk suçlamaları nedeniyle halen Rusya'ya giremeyip Paris'te yaşayan Khodorkovsky, yapılacak ilk seçimlerde Putin'in karşısında Devlet Başkanlığına adaylığını açıklamıştır.

Yeni Rusya oligarşisindeki diğer bir isim **Mikhail Fredman**'dir. Alfa Group olarak faaliyet göstermekte ve Tyumen Oil (başkanı **Viktor Vekselberg**, SUAL'in de başkanıdır) kanalıyla petrol sektöründe yer almaktadır. Rusya'nın en büyük petrol şirketi olan **Luk Oil**, ING Bank'ın kontrolüne geçmiş olup, ING Bank da Rothschildlerin dolaylı olarak kontrol ettiği bankalardan biridir. Rothschildler, Sovyet devriminden önce hakim oldukları

Rus petrol sektörüne geri dönmekte ve bunun için daha önce 50 dolar maaş alan Rusya'daki yandaşlarına büyük miktarlarda fon aktarmaktadır. Böylece 10 yılda serveti 1 milyar doları aşan türedi zenginler oluşturulmaktadır. Bunlar da kendilerine verilen fonlarla Rusya'da ve başka ülkelerde tesis almak için çaba sarf etmektedir.

İflaslar Kralı olarak tanınan **Wilbur L. Ross**, 27 yıl yanlarında çalıştığı Rothschildlerden ayrılarak, 1997 yılında WL Ross & Co'yu kurar. Rothschildler tarafından yönetimine bırakılan fonlarla, Amerika'da çelik sektöründe faaliyet gösteren LTV Steel, International Steel Group, Bethlehem Steel, Acme Steel firmalarını iflas idaresinden satın alarak, Amerikan çelik sektöründe önemli bir yer edinir. Bu firmaların ihtiyacı ferrokrom yıllarca Türkiye'den gitmektedir. Kendileri için diğer ferrokrom tedarikçisi olan Kazakistan'daki tesislerin limanlara uzaklığı nedeniyle maliyetleri artırıcı bir faktör olması dikkate alındığında Türk ferrokromu cazip olmaktadır. Kazakistan'ın ferrokrom şirketi Kazchrome, şimdilik Mashkevich'in kontrolünde olup, kısa dönemde nasıl bir gelişme olacağı meçhuldür.

Ross, Amerikan demir-çelik sektörünü ele geçirirken, Mashkevich ile Vekselberg, yüksek karbonlu ferrokrom ve alüminyum piyasasına hakim olmaya çalışmaktadır ve bu onlar açısından çok önemlidir. SUAL, Alüminyum tesislerinin, Mashkevich, Elazığ Ferrokrom tesislerinin, Tyumen Oil, Yukos ve Luk Oil, Tüpraş'ın peşinde olup, aynı sermaye tarafından yönlendirilen, içerde aynı kişiler tarafından temsil edilen bu gruplar, ilgi fazlaymış ve rekabet varmış görüntüsü vermek için ayrı davranmaktadırlar. Biliyorlar ki, Türk'ün hafızası zayıf. Madencilik alanında yayınlanan yabancı dergilerde karşılaştığımız "The Turk of The Town",* yani "Kasabanın Türk'ü" veya "Kasabanın şapşalı" nitelemesini hak ettiğimizi düşünüyorlar. Ruslar, Çinliler ve diğerleri derleyip, toparlayıp büyütürken, biz küçültüp satarak yok ediyoruz. (*Bahse konu başlık, Industrail Minerais dergisinde Türk borlarını konu alan bir yazı münasebetiyle, il k sayfa manşeti olarak yer almıştır.)

SUAL ve Eurasia Group ile ilgisiz gibi gözükken bir başka firma olan ABD'de yerleşik **Aluchem Inc.** firması da tesisleri gezmiştir. Firma, tesislerin Alümina kısmına talip olduğunu, buradan üreteceği alüminayı Eti Alüminyum'a satmayı düşündüğünü yetkililere beyan etmiştir. Kendisi alümina üreticisi olan Aluchem, Alcoa'nın hammadde temincisi olduğu gibi, İsveç LKAB firmasının alt kuruluşu olan Minelco'nun ABD satış ajanıdır. LKAB, İsveç Sanayi İstihdam Haberleşme Bakanlığına bağlı bir kamu kuruluşudur. Demiryolu taşımacılığı, patlayıcı madde üretimi, inşaat ve madencilik (demir ve boksit ağırlıklı) alanında faaliyet gösteren bir firmadır. LKAB, 01.07.2003 tarihinde Frank&Schulte'yi bünyesine dahil etmiştir. Maden pazarlama ve lojistik şirketi olan F&S, bor üreticisi Quiborax'ın tüm dünyada pazarlama işlerini de yürütmektedir. Bir kamu kuruluşu olarak LKAB büyümeye devam etmektedir.

SEYDİŞEHİR ETİ ALÜMİNYUM A.Ş.

TARİHÇE

Ana amacı Boksit, Alümina, Alüminyum Döküm ürünleri ve Hadde ürünleri üretmek ve satmak olan Genel Müdürlük, Seydişehir'de kurulu Alüminyum Tesisleri ve 25 km uzaklıktaki Mортаş'ta kurulu Maden İşletmesi ile, 1 Ocak 1999 itibariyle, taşra teşkilatı olarak Genel Müdürlüğe bağlanan Antalya İthalat-İhracat Müdürlüğünden oluşmaktadır.

Maden Tetkik Arama Enstitüsü, 1962 yılında, Seydişehir ve Akseki yöresinde, Alüminyum üretimine uygun nitelikte Boksit rezervi tespit etmiş ve bu rezervi 1965 yılında ETİBANK'a devretmiştir. 25 Mart 1967 tarihinde yapılan Türk-Sovyet ikili anlaşması çerçevesinde, Seydişehir Boksit Cevherini işleyecek tesisleri kurmak üzere, Türkiye adına ETİBANK Genel Müdürlüğü ile S.S.C.B. adına TİAJPROMEXPORT arasında, 9 Mayıs 1967 tarihinde, 15 yıl vadeli ve % 2,5 faizli, 62.000.000 \$ lık bir ticari anlaşma imzalanmıştır. Tesis ve binalardaki elektronik saatlerin tamamı, makine ekipmanları, her türlü cihazlar, Türk

mühendis ve işçilerin eğitimleri v.b. faaliyetler 62 milyon \$ lık ticari anlaşma içerisinde yer almaktadır.

1960'lı yıllarda ABD ve Avrupa ülkeleri Türkiye'de alüminyum üretim tesisi kurulmasına karşı çıkmışlardır. Amaçları ise **"Biz Size Ucuz Alüminyum Verebiliriz"** diyerek alüminyum teknolojisine sahip olmaz istememişlerdir. Bütün bunlara rağmen Türkiye - S.S.C.B. hükümeti ile anlaşarak 30 yıldır faaliyetini sürdüren ülkemizin tek entegre tesisi olan Seydişehir Alüminyum Tesisleri kurulmuştur. O tarihlerde bilinen ve uygulanan en ileri teknolojilere göre projelendirilen ve kurulan tesisler 30 yılı aşkın bir süredir proje kapasitesinin üzerinde üretim yapmaya devam etmektedir. Tesisler projelendirildiğinde ülke ihtiyacı 18.000 ton iken yerinde bir öngörüyle 60.000 ton kapasite planlanmıştır. Türkiye bu gün böyle bir tesisi kurmaya kalksa en az 1,5 milyar \$'lık harcama yapmak zorundadır.

İŞLETMENİN TARİHSEL GELİŞİMİ	YIL
BOKSİT REZERV TESPİTİ	1962
REZERVİN ETİBANK'A DEVRİ	1965
İKİLİ ANLAŞMA (ETİBANK - TİAJPROMEXPORT)	1967
TESİSLERİN TEMELİNİ ATMA	1969
İLK ALÜMİNA ÜRETİMİ	1973
İLK BİRİNCİL ALÜMİNYUM ÜRETİMİ	1974
İLK PROFİL ÜRETİMİ	1976
İLK SICAK HADDE ÜRÜNÜ ÜRETİMİ	1977
İLK HADDE ÜRÜNLERİ VE FOLYO ÜRETİMİ	1979
ALÜMİNYUM SÜLFAT ÜRETİMİ	1980

Seydişehir İlçesi'nin kuzeyinde kurulmuş olan Alüminyum Tesisleri, herbiri başlı başına birer işletme niteliğinde olan, Maden işletmesi, Alümina ve Alüminyum Fabrikaları, Dökümhane ve Haddehane üniteleri ile yardımcı üretim ve hizmet biriminden oluşmaktadır.

Tesislerin oluşumunda bazı önemli büyüklükler şöyle sıralanabilir.

PARAMETRE	BİRİM	DEĞER
Tesislerin Kurulduğu Toplam Alan	m ²	11.233.818
Tesislerin Kapladığı Kapalı Alan	m ²	330.000
Harfiyat Hacmi	m ³	4.600.000
Beton Hacmi	m ³	600.000
İnşaat Demiri	Ton	25.000
Çelik Profil	Ton	50.000
Teknolojik Teçhizat	Ton	75.000
Yer altı ve harici boru Şebekeleri	m	200.000
Kablo Galerileri	m	7.000
Yol Şebekesi Uzunluğu	m	60.000

Tesisler, yılda 461.400 ton Boksit işlemek suretiyle, 340.000 ton Hidrat, 35.000 ton Alüminyum Sülfat, 200.000 ton Kalsine Alümina ve 60.000 ton birincil alüminyum üretim kapasitesine sahiptir. Bu miktar Alüminyum, Dökümhane ve Haddehane'de işlenerek, çeşitli vasıf ve ebatla Külçe, İngot, Profil, Levha, Rulo ve Folyo halinde piyasaya sunulmaktadır.

Dökümhane ve Haddehanede mevcut makine ve ekipmanlar aynı kalmak kaydıyla elektrik ve elektronik donanımlarında küçük yenilemeler yaparak dökümhanenin kapasitesini 150.000 ton/yıl (ithal hurda ve külçe kullanarak), Sıcak Hadde kapasitesinin 100.000 ton/yıl'a çıkararak *"Türkiye'de üretilmeyen ve üretilmesi mümkün olmayan"* değişik alaşım ve boyutlarda kar marjı ve katma değeri yüksek olan ürünler üretilebilir.

ETİ ALÜMİNYUM A.Ş. GENEL MÜDÜRLÜĞÜ olarak çalışmalarını sürdüren tesisler, bölümler esası ile kısaca şöyle özetlenebilir.

I- MADEN-AÇIK İŞLETME

Seydişehir'e 25 Km mesafede kurulmuş olan Maden İşletmesinde, ETİ Holding, uhdesinde işletme ruhsatlı 7 adet maden sahası bulunmaktadır. Kuruluşundan bugüne kadar 9.613.507 ton Boksit, Alümina Fabrikası tüketimine verilmiştir. Halen, söz konusu sahalarda yaklaşık 40 milyon ton seviyesinde Boksit rezervi mevcuttur. Türkiye'de ve dünyada en ekonomik ve kolay işlenebilecek yüksek modüllü bu rezerv mevcut şartlarda tesislere yaklaşık 70-80 yıl yetecek durumdadır.

SEYDİŞEHİR - AKSEKİ YÖRESİNDEKİ BOKSİT REZERV DURUMU

SAHALAR		TOPLAM REZERV (Ton)
1	MORTAŞ	4.175.806
	DOĞANKUZU	12.295.779
2	DEĞİRMENLİK	14.933.098
3	MORÇUKUR	7.335.945
4	ÇATMAKAYA	832.945
5	GÖMENE	316.380
6	KIZILALAN	279.716
7	YARPUZ	219.418
TOPLAM		40.387.862

II- ALÜMİNA FABRİKASI

Alümina Fabrikası Bayer Prosesi ile 461.400 ton boksiti ısı ve basınç altında kostikli ortamında işleyerek 340.000 ton Alüminyum Hidroksit (Hidrat) ve bundan da 200.000 ton Alüminyum Oksit (Kalsine Alümina) üretebilecek kapasitededir.

1980 yılında, üretilen Hidratı kullanarak Sülfat haline dönüştüren, 35.000 ton kapasiteli Alüminyum Sülfat Fabrikası kurulmuştur. Bugüne kadar, 9.234.724 ton boksiti işleyerek 7.280.045 ton Hidrat, 4.141.204 ton Alümina ve 440.201 ton Alüminyum Sülfat üretilmiştir.

Zeolit fabrikasının halen Seydişehir Alüminyum Tesislerinde kurulu olan Alümina Fabrikası ile entegre bir yapıda inşaa edilmesi ve çalıştırılmasının planlanması, Alüminyum Hidroksit yerine hammadde olarak Alümina Fabrikasında proses çözültisi olan " alüminat çözültisi" nin kullanılmasına dayandırılmaktadır. Bu şekilde üretimi planlanan zeolitin, diğer teknolojilere göre daha kaliteli ve düşük maliyetle üretilmesi sağlanmış olacaktır.

Alümina Fabrikası bünyesinde yer alan Alüminyum Sülfat halk arasında şap olarak bilinmektedir. Türkiye'de en fazla içme suyu arıtmalarında kullanılmaktadır. En büyük müşteriler İstanbul, Ankara, Bursa ve Konya Büyükşehir Belediyeleridir.

III- ALÜMİNYUM FABRİKASI

Hall-Herault Prosesi'ne uygun olarak, 248 hücrede Kalsine Alümina kullanarak 60.000 ton Sıvı Alüminyum üretebilme kapasitesine sahiptir. Elektroliz prosesi için gerekli olan Anot Pasta, Kurulu kapasitesi 70.000 Ton/yıl olan "Anod Pasta Fabrikası"nda üretilmektedir.

Kurulduğundan bugüne kadar 2.806.743 ton Alümina tüketerek, 1.445.511 ton Birincil Alüminyum (Sıvı Alüminyum) üretimi gerçekleştirilmiştir.

IV- DÖKÜMHANE

Elektrolizhanelerden gelen sıvı alüminyum ile alaşım metali ve çeşitli kaynaklardan temin edilen hurdayı işleyebilecek kapasitede olan dökümhanede, yılda 76.000 ton döküm ürünü üretilebilmektedir. Döküm ürünleri, Yassı-, Yuvarlak-, T-İngot ve Külçe formunda olup, müşteri talepleri doğrultusunda, değişik alaşımlarda hazırlanmaktadır. Dökümhanede her türlü alüminyum alaşımı üretebilme yeteneği vardır. Kuruluşundan bugüne yaklaşık 1,5 milyon ton Döküm Ürünü üretilmiştir.

Üretilen Alüminyum Külçenin maliyet unsurları aşağıdaki gibidir.

<u>Parametreler</u>	<u>Maliyetteki %</u>
Malzeme	27
Personel	19
Elektrik	49
Diğer	5

2002 yılında LMB verilerine göre ithal edilen külçenin (1.522 \$/ton), üretiminde sadece 180 \$/ton yurt dışı kaynaklı malzeme tüketerek üreten Seydişehir Alüminyum Tesisleri ton Alüminyumda 1.342 \$'ın yurt içinde kalmasını sağlamıştır. Kuruluşundan bu güne ürettiği 1,5 milyon ton alüminyum metalin karşılığı olan 2 milyar \$ dövizin yurt dışına çıkması önlenmiştir.

IV- HADDEHANE

Türkiye de ilk endüstriyel profil üretimi bu tesislerde gerçekleştirilmiştir. Dökümhanede üretilen Yuvarlak İngotların belli bir kısmı, değişik formlarda profil; yassı ingotlar ise sıcak haddeleme makinesinde rulo veya levha haline getirilmektedir.

Sıcak haddeleme yöntemi ile üretilen bu rulolar, soğuk hadde makinesinde 0,5 mm.'ye kadar inceltilerek rulo, bundan da levha ve/veya şerit üretilmektedir. Soğuk ruloların bir kısmı folyo haddehanesinde 6,5 mikrona kadar inceltilerek metalik folyo ve bunun bir kısmı da kağıtlanarak kağıtlı folyo elde edilmektedir.

Haddehanenin günün gelişen piyasa isteklerine cevap verebilecek (Türkiye de üretilmeyen ve başkaları tarafından üretilmeyecek ürünleri üretecek hale gelmesi) meşrubat kutuların levhaları, Silah sanayinin kullandığı özel ürünler ve folyo ürün kapasitesinin artırılması ile fabrikanın diğer girdileri aynı kalmak kaydıyla 50 milyon \$ net kara ulaşacaktır.

VI- MAKİNE TEÇHİZAT FABRİKASI

Ağırlıklı olarak Alüminyum Tesislerinin yedek parça niteliği taşıyan, katot ve anot kasası, anod pimleri, vanalar, makine parçaları, bant konveyörlerle birlikte değirmen bilyaları ve sıcak işlem gören parçalar imal edebilen ünitelerde, değişik özelliklere sahip toplam 247 tezgah çalıştırılmaktadır.

Alüminyum tesislerinin kuruluş ve işletim aşamasında her türlü yedek parçasını üreten, aynı zamanda diğer Kamu kurum ve kuruluşlarının da bu tür ihtiyaçlarını karşılayabilecek kapasite ve donanımlarına sahiptir. Fabrika yapabilecek bu ünitenin ileriki dönemde yapılacak iyileştirme ve yenileştirme projelerinde de aynı ihtiyacı giderecek bilgi deneyim ve tecrübe sahip olması önemli bir avantajdır.

VII- ENERJİ ÜNİTESİ

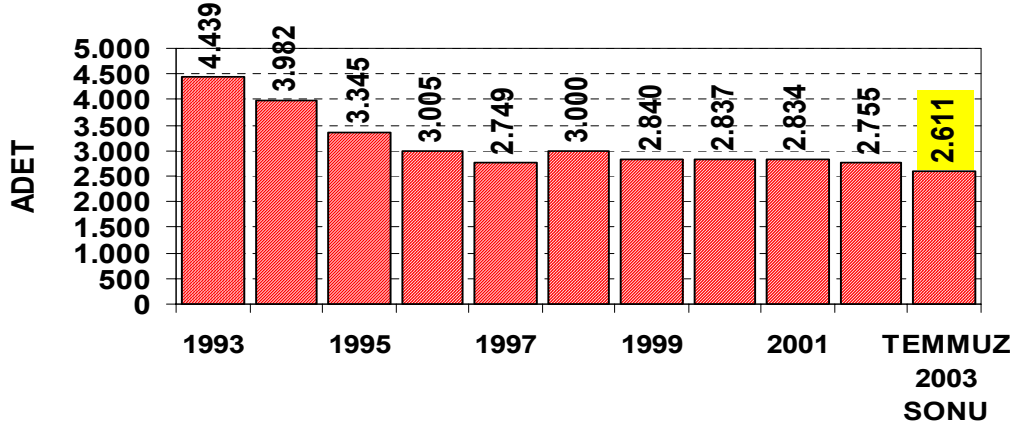
170 MW'lık kurulu güç ile, tesislerin ihtiyacı olan 1,2 milyar kwh'lık enerjinin kesintisiz TETAŞ kaynaklarından (Erzin "Keban-Atatürk-Karakaya", Oymapınar, Seyitömer (380 kV) ile Antalya, Hirfanlı (154 kV)) temin edilmesi ve bu enerjinin fabrika içinde dağıtımının yapılmasını üstlenmiş bulunan bu birim, tüm elektrikli teçhizatların işletilmesi, bakım onarım ve kalibrasyon faaliyetlerini yürütmektedir.

VIII- YARDIMCI İŞLETMELER

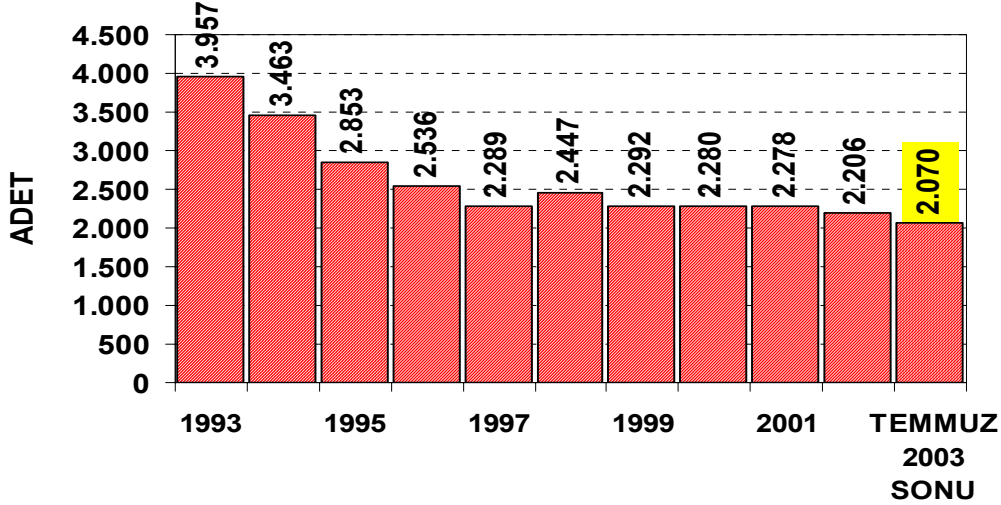
Tesiste, üretim aşamasında gerekli olan; 7 atm.'lik 410.000.000 m3 basınçlı hava; 8 atm. Basınçta 230 °C sıcaklıkta ve 40 atm. Basınçta 350 °C sıcaklıkta olmak üzere toplam 2.500.000 ton buhar ve 63.000.000 m3 sirkülasyon suyunun üretim ve dağıtım faaliyetleri bu birimce yürütülmektedir.

MEMUR – MÜHENDİS DURUMU

YILLARA GÖRE ALÜMİNYUM İŞLETMESİ ÇALIŞANLARIN TOPLAM MEVCUTLARI

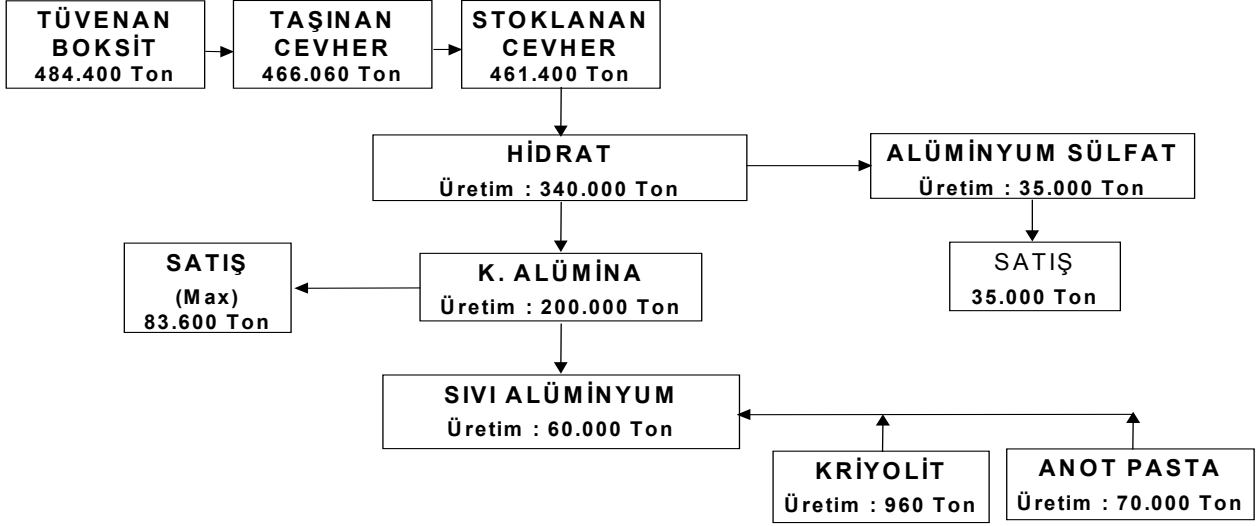
YILLARA GÖRE İŞÇİ MEVCUTLARI

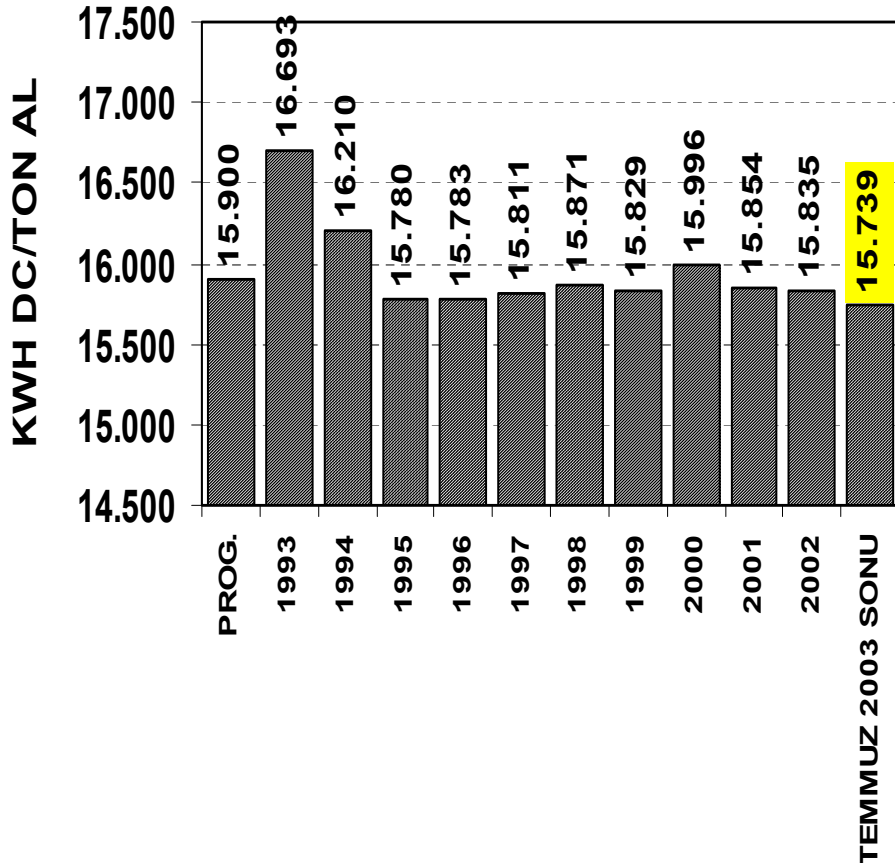
SINIFI	TOPLAM
TEKNİK PERSONEL	172
İDARİ PERSONEL	208
ÖZEL GÜVENLİK TEŞKİLATI	150
BAŞUZMANLAR VE BİRİM MÜDÜRLERİ	11
TOPLAM	541

İşgücü yetersizliğinden dolayı bazı faaliyetler hizmet alımı yöntemiyle değişik ünitelerde genellikle kalifiye işçilik gerektirmeyen işlerde dışarıdan sağlanan işgücüyle yürütülmektedir. Bu yolla iş verilen işçi sayısı 364 seviyesindedir.

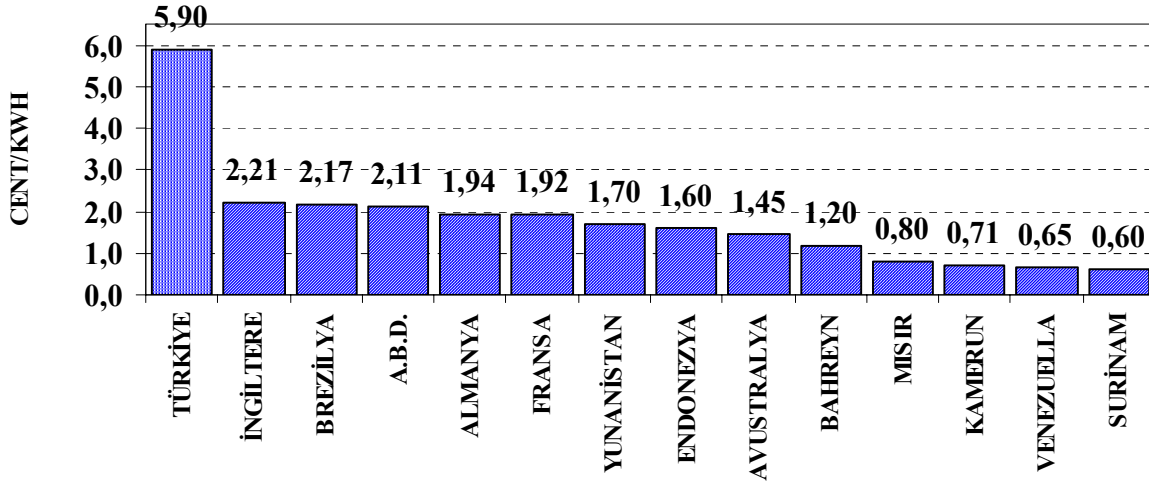
KURULU KAPASİTEYE GÖRE İŞ AKIM ŞEMASI

TON ALÜMİNYUM BAŞINA TÜKETİLEN ELEKTRİK ENERJİSİ

DÜNYA ALÜMİNYUM ÜRETİMİNDEKİ ELEKTRİK FİYATLARI

Kuruluşundan itibaren çeşitli sebeplerden dolayı, değişik kapasite kullanım oranları ile çalışan tesisler, son 8 yıldır, birçok olumsuzluğa rağmen kurulu kapasitesi olan 60.000 ton/yıllık alüminyum üretim kapasitesinin üzerinde üretim yapmış ve aşağıdaki tablolarda belirtilen performansları gerçekleştirmiştir:

Yıllar İtibariyle Üretimler

(TON/YIL)

ÜRÜN ADI	KURULU KAPASİTE	1995 Fiili	1996 Fiili	1997 Fiili	1998 Fiili	1999 Fiili	2000 Fiili	2001 Fiili	2002 Fiili	ORT.
BOKSİT (TÜVENAN ÜRT.)	484.400	212.484	506.397	369.482	459.743	207.743	458.537	242.040	288.847	343.070
HİDRAT	340.000	302.961	277.173	288.775	279.371	283.500	272.526	256.084	270.645	278.879
K. ALÜMİNA	200.000	171.978	159.298	164.333	156.825	159.122	155.448	145.993	152.869	158.233
A. SÜLFAT	35.000	20.335	25.690	24.745	30.608	31.640	31.500	20.370	21.910	25.850
SIVI ALÜMİNYUM	60.000	61.513	62.100	62.020	61.801	61.705	61.501	61.730	62.501	61.859
DÖKÜM ÜRÜNLERİ	76.000	63.906	65.798	64.437	63.698	64.683	63.943	63.689	64.341	64.312
HADDE ÜRÜNLERİ (*)	75.000	30.273	37.949	33.164	35.308	29.772	23.917	23.759	26.045	30.023

(*) Fiili işleme kapasitesidir.

Yıllar İtibariyle Satışlar

(TON/YIL)

ÜRÜN ADI	1995 Fiili	1996 Fiili	1997 Fiili	1998 Fiili	1999 Fiili	2000 Fiili	2001 Fiili	2002 Fiili	ORT.
BOKSİT	41	20	422	390	973	1.189	834	989	607
HİDRAT	453	492	713	1.269	1.657	2.046	1.206	554	1.049
K. ALÜMİNA	57.150	40.590	49.127	34.493	31.146	26.613	36.890	32.617	38.640
A. SÜLFAT	20.854	25.503	24.149	31.925	31.701	28.541	22.298	22.56	25.878
DÖKÜM ÜRÜNLERİ	48.817	51.354	41.484	42.894	53.425	46.376	53.626	51.805	48.598
HADDE ÜRÜNLERİ	11.022	15.025	14.926	15.595	15.273	12.078	11.168	13.429	13.565

Ülkemizde elektrik enerjisindeki fiyatlarının sürekli yükseliyor olması, genel olarak imalat sanayiini olumsuz etkilemektedir. Ama bundan en fazla etkilenen tesis hiç kuşku yok ki, Seydişehir Alüminyum Tesisleridir. Elektrik enerjisi fiyatındaki sürekli artışlar sonucunda, 1 ton alüminyum külçenin üretim maliyetindeki elektrik enerjisinin payı, 2002 yılı sonu itibariyle, o dönemde uygulanmakta olan indirimlere rağmen %49'a kadar yükselmiştir

Ülke sanayisine hammadde temin etmesinden daha önemlisi; Eti Alüminyum Tesisleri bir anlamda okul görevini de üstlenmiştir. Burada yetişen farklı disiplinlerdeki mühendis ve teknik elemanlar bilgi birikimi ve tecrübeleriyle ülke Alüminyum Sektörünün gelişmesine katkıda bulunmuşlardır.

Tesisler kurulduğundan bu yana;

3 milyon ton Alümina,
1.5 milyon ton Alüminyum üreterek ülke ekonomisine sunmuştur.
1.1 milyar dolar malzeme,
1,1 milyar dolar personel,
0.9 milyar dolar elektrik,
0.3 milyar dolar faiz gideri
ödeyerek ülke ekonomisinin canlanmasında doğrudan katkıda bulunmuştur. İthal ikamesi yoluyla 1.5 milyar dolar döviz tasarrufu sağlanmıştır.

Tesislerin karlılığı yıldan yıla değişmekle beraber, ayakta durmasına yetecek orandadır. Aşırı fiyat dalgalanmalarının olduğu yıllarda zarar söz konusu olmaktadır.

Tesisler;

1997 yılında 23.191.114 dolar kar
1998 yılında 11.847.003 dolar kar,
1999 yılında 10.049.975 dolar kar,
2000 yılında 4.998.049 dolar kar,
2001 yılında 12.087.941 dolar kar,
2002 yılında 18.994.846 dolar zarar ile faaliyetlerini tamamlamıştır.

Seydişehir Alüminyum Tesislerinde de en önemli ve en yüksek girdi elektrik enerjisi için ödenen tutardır. Bu yüzdendir ki; tesislerin kuruluşunda esas olarak alınan 1968 tarihli fizibilite raporunda, tüketilecek toplam elektrik miktarının 1,2 milyar kWh/yıl ve Sıvı Alüminyum üretim maliyeti içindeki payının da %19,2 olacağı öngörülmüştür. Tesisin en büyük gideri, toplam giderler içindeki % 49'luk payıyla elektrik giderleri olup, yaklaşık yıllık 50 milyon dolardır.

Yüksek miktarda elektrik enerjisi tüketen **Alüminyum Tesislerinin** ihtiyacını karşılamak üzere **Oymapınar Hidroelektrik Santrali** ile birlikte projelendirilmiştir. Amaç, kuruluş yıllarında ülkede üretilen elektrik enerjisinin %12'sini tüketen Seydişehir Alüminyum Tesislerine **sürekli** bir şekilde **ucuz** enerji temini ve böylece bütün dünyada olduğu gibi, tesislerin **koruma** altına alınmasıdır. Ama ne yazık ki, Oymapınar HES'nin bu amaca uygun olarak devreye alınması ve kullanılması hiçbir zaman mümkün olmamıştır. Oymapınar'ın Seydişehir'e devredilmesi girişimleri sürekli olarak reddedilmiştir. **8 Eylül 2003** tarihine kadar Seydişehir Alüminyum Tesisleri ihtiyacı olan elektriği enterkonnekte sistemden almak zorunda bırakılmıştır.

Peki bu kadar kolaydı da; Oymapınar niye yıllardır Seydişehir'e devredilmedi? Niçin Seydişehir yıllardır pahalı enerji fiyatlarıyla çalışmaya ve zarar etmeye

mecbur edildi? Bu uygulamayla tesisler, bir gecede dünyanın en ucuz alüminyum üreten tesisi haline gelmiştir.

Oymapınar Barajının Eti Alüminyuma devredilmesinin nasıl, ne amaçla ve sonuçlarını AVRASYA grubunun ülkemiz barajlarını gezdikten sonra verdikleri rapor net bir şekilde ortaya koymaktadır.

“ ... Üçüncü aşama, bölgede bulunan ve olası kömür kaynaklı santrallerin incelenmesidir. Bu kapsamda 2 santral tespit edilmiştir. Elbistan (635 MW 10 yıl için ortalama gerçekleşen kapasite ve 1360 MW kurulu kapasite) ve Kangal(309 MW, 2001'deki gerçekleşen kapasite ve 1360 MW kurulu kapasite). Bu iki santral da Eti Krom'un gereksinimi için yeterli olup **ancak 2,7-2,9 c/kws'lik yüksek üretim maliyetlerine sahiptir.** Bu seviyelerdeki üretim maliyeti (artı 0,2 c nakliye) Eti Krom projesini cazip kılmamaktadır.

... Eti Krom için en uygun santral, Seydişehir ve Antalya'ya 80 km mesafedeki Manavgat Çayının kıyısında yer alan Oymapınar Barajıdır. Bu baraj 540 MW'lık (4x135) kapasitesi ile çalışma stabilitesi açısından incelenen diğer santrallardan farklıdır. Bu santral 1984 yılında üretime başlamış olup, 2002 yılı için gerçekleşen elektrik üretim maliyeti 0,174 c/kws'dir. 2000 yılı itibariyle, son 10 yıl için minimum yarıyıl kapasitesi ise 104 MW'dır. Santral 20 MW'lık ortalama kapasiteye sahip olup (kurulu 48 MW) Oymapınar Barajı satın alındığında suyun(akıntının) iyi ayarlanabilmesi durumu sözkonusudur. Şu an itibariyle Manavgat santralı özel mülkiyete aittir

... Konu ile ilgili resmi tam olarak ortaya çıkarmak amacıyla, Bursa'daki buhar-doğal gaz santralı da ziyaret edilmiştir. Bu santral Rus doğal gazı ile çalışmakta olup 1999'da üretime başlamıştır. Santralın kurulu kapasitesi 1430 MW olup mevcut 1070 MW, gerçekleşen ise 958 MW'dır. 2002 yılında gaz fiyatları 142 \$/bin m3 iken üretim maliyeti 3,12 c/kws olarak gerçekleşmiştir. Gaz fiyatının üretim maliyetine etkisi %90'dır, bundan dolayı örneğin gaz fiyatının 100 \$ düşmesi üretim maliyetini 2,2 c/kws'e düşürecektir. Bu santral Eti Krom ve Eti Alüminyum'un ihtiyaçlarına tümüyle cevap verip ihtiyaç fazlası 700 MW'lık bir enerji de satılabilecektir.

... Eti Krom ve Eti Alüminyum'un enerji teminine uygun çözüm ise Oymapınar (hidrolik) ve Enikoy (termik) santrallerinin satın alınması olacaktır. Bu durumda, sözkonusu iki istasyonun üretim maliyeti ortalaması yaklaşık 1,4 c civarında gerçekleşecektir. 0,3 c'lik nakliye dahil edildiğinde tüketici fiyatı 1,7 c/kws civarında olacaktır. Böyle bir döngü **ilgilendiğimiz işletmelerin enerji temininde bir stabilite oluşturmasının yanısıra asıl önemlisi işletmeler için gerekli elektrik enerjisi maliyetini düşürecektir.**

Bursa doğal gaz santralının satın alınması durumunda ise (Euphrates' teki (Fırat) barajlar dışında tutulmamak kaydıyla) yalnızca Eti Krom ve Eti Alüminyum'un enerji gereksinimleri karşılanmakla kalmayıp eğer istiyorsak Türk pazarında elektrik enerjisi üreticisi ve tedarikçisi olarak rol oynamak da mümkün olacaktır.”

“GÜÇLÜ KURULUŞ ETİBANK” Nasıl Güçsüz Hale Geldi?

BANK'ı yenilen kuruluşun ETİ akbalar sofrasında

1986 yılında Morgan Bank tarafından hazırlanan Özelleştirme Ana Planı'nda Etibank da özelleştirilecek kuruluşlar arasında sayılmakta olduğu yukarıda belirtilmişti. Bu kabul çerçevesinde Etibank'ın özelleştirilmesine yönelik çeşitli modeller üzerinde çalışıldı. Bunlar halen kurum kayıtlarında mevcuttur. Kurum tarafından yapılan çalışmaların hiçbirine itibar edilmeden 1993 yılından itibaren kurum parçalanarak satılmaya başlanmıştır.

Kuruluşun finans ayağı olan Bankacılık kısmı 10.07.1993 tarihinde bağlı ortaklık statüsüne dönüştürülerek, Özelleştirme kapsam ve programına alınmış ve 02.03.1998 tarihinde satılmıştır. Etibank, 2001 yılında içi boşaltılmış olarak tekrar kamuya dönmüş ve 2001 yılı sonunda da kapanmıştır. Etibank'ın önemli bir bağlı ortaklığı olan Ankara Sigorta 2000 yılında özelleştirilerek Emniyet Sandığına devredilmiştir. Bağlı ortaklıklarından

Karadeniz Bakır İşletmeleri 1993 yılında özelleştirme kapsam ve programına alınmış, birkaç kez ihaleye çıkılmasına rağmen 2002 yılı sonu itibariyle halen satılamamıştır.

Diğer bir bağlı ortaklık Çinko ve Kurşun İşletmesi (Çinkur) 1993 yılında özelleştirme kapsam ve programına alınmış, 1995 yılında İranlı, Kanadalı ve yerli Ekin Madencilik firmalarından oluşan Kayseri Metal Madencilik firmasına 14 milyon dolar bedelle satılmıştır. (Ekin Madencilik firması Glencore'ın işlerini Türkiye'de takip eden firmadır. Ekin ve Glencore, Ber Oner ile birlikte konsorsiyum olarak 1995 yılında, 1994 yılında kapatılan Ergani Bakır tesislerine talip olmuşlardır. İşlemler Beer Oner üzerinden yürütülmüştür. Halen Ergani Bakır tesisi bu firmalar tarafından işletilmektedir.) Dünyanın en büyük Çinko üreticisi ve ticaretini kontrol eden **Glencore** firması, 1999 yılında alacağına karşılık bu tesislere rehin koyar ve üretimi durdurur. Hadde tezgahları satılarak tesisler çürümeye terk edilir. Tesislerin satışı için bugüne kadar 7 kez ihaleye çıkılmasına rağmen tespit edilen bedelin %40'ına dahi alıcı bulunamaz. Bugün ülkenin tüm çinko ihtiyacı dışarıdan **Glencore**'dan karşılanmaktadır. Sahalar ise, önce Türkiye'de altın aramacılığı yapan Cominco'ya ardından da Rio Tinto'ya geçmiştir.

1994 ve 1995 yılında Ergani Bakır, Keçiborlu Kükürt, Halıköy Antimuan, Uludağ Volfram tesisleri kapatılmıştır. Bunlardan sadece Ergani Bakır'ın hammadde üretim bölümü özel sektör tarafından işletilmektedir. Diğer tesisler hurdaya ayrılarak tasfiye olunmuştur.

26.01.1998 tarih, 98/10552 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Etibank (Madencilik) Genel Müdürlüğü, Eti Holding A.Ş. olarak, özelleştirmenin alt yapısını oluşturacak şekilde yeniden yapılandırılmıştır. Daha önce işletme ve müessese olan birimler Eti Bor A.Ş., Eti Krom A.Ş., Eti Bakır A.Ş., Eti Gümüş A.Ş., Eti Alüminyum A.Ş., Eti Elektrometalurji A.Ş., Eti Pazarlama ve Dış Ticaret A.Ş. olarak bağlı ortaklığa dönüştürülmüştür. Eti Pazarlama 2001 yılında kapatılmıştır. Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 20.12.2000 tarih 2000/92 sayılı kararı ile Eti Holding, Eti Bor ve Eti Alüminyum ile birlikte özelleştirme kapsamına alınmış, kamuoyunun baskısı üzerine 6 ay sonra başka bir ÖYK kararı ile de kapsamdan çıkarılmıştır.

10.10.2000 tarih, 2000/76 sayılı Özelleştirme Yüksek Kurulu kararı ile Eti Krom, Eti Elektrometalurji ve Eti Gümüş, özelleştirme kapsam ve programına alınmıştır. Eti Bakır ise aynı yıl ayrı bir karar ile özelleştirme kapsam ve programına alınmıştı. Eti Krom'un ferrokrom tesisleri, üretimini durduralı iki yıl olmuş, burası yeniden çalıştırılmaz denilerek kapatılmasını, zengin krom rezervlerinin peşkeş çekilmesini beklemektedir. Eti Bakır ile Karadeniz Bakır İşletmelerinin niçin birleştirilmediği izaha muhtaç bir durumdur. Eti Bakır, ürettiği konsantre bakırın büyük kısmını ihraç eder, KBİ ise konsantre bakır ithal eder. Her iki kurum da Marc Rich'in firmaları ile alış veriş yapar. Türkiye Blister Bakır ihtiyacının büyük kısmını dışardan sağlar. Yerli yabancı özel sektör bu alana yatırım yapmaz, devletin yapması engellenir.

1980'li yılların ortasında, sermaye güçlüğü sıralamasında dünyanın ikinci büyük bankası olan Etibank, 2000 yılına gelindiğinde darmadağın edilmiştir. Bankacılık bölümü özelleştirildikten sonraki sahipleri tarafından içi boşaltılarak, skandal bir şekilde, devlete iade edilmiş, daha sonra da kapanmıştır. Bankacılığı, sigortacılığı, deniz taşımacılığı, mühendislik ve üretim birimleri ile Japon modeli modern bir **Bankacılık-Maden-Metalurji-Kimya** kuruluşu iken, bugün elinde sadece **BOR'ları** kalan bir kurum haline getirilmiştir. Devletin elinde kalan, kalması gereken ülke madenlerini uç ürünlere kadar işleyerek, ülke sanayisine hammadde sağlayan, ülkeye istihdam ve katma değer yaratan bu tesisler, Özelleştirilme, özelleştiremediklerini ise kapatma girişimleriyle karşı karşıyadır. Aslında yıllardır uygulanan **özelleştirme değil tasfiyedir**.

Bugünkü iktidar da, her platformda, Amerika'da, Davos'ta, Dubai'de, Roma'da en son Bodrum'da üç kuruş uğruna yabancı şirketlere "Türkiye sizler için en kârlı yatırım bölgesidir", Gelin devletin sanayi kuruluşlarını yok pahasına satın alın, gelin ormanları yağmalayın diyor, gelin okullarımızı, müzelerimizi alın

diyor, "babalar gibi satarım" diyerek, adeta patates soğan satar gibi "bu ülkede herşey satılık, gelin alın" diye bağıra bağıra ülkemizi pazarlıyor.

Özelleştirme Kararı Sonrası Seydişehir

AKP iktidarınca alınan özelleştirme kararı, geçmiş dönemlerde iktidarların kapatma ve özelleştirme girişimleri karşısında birleşerek tek vücut olan ve uygulamaları durduran Seydişehir çalışanları ve halkı için adeta bir şok oldu. Çünkü, görüştükleri milletvekilleri özelleştirmeden bahsetmiyor aksine tesislerin modernize edilmesinden söz ediyorlardı.

TMMOB Metalurji Mühendisleri Odası, Özelleştirme Kararının 13 Ağustos 2003 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanmasının ertesinde Seydişehir'e giderek Seydişehir Çalışanları, Memur Mühendis Sendikaları, Demokratik Kitle Örgütleri, Esnaf Kuruluşları, Partilerin İlçe Başkanları, Çelik-İş Sendikası ve Seydişehir Belediyesi ile görüşmelerde bulundu. Bu kuruluşların temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen toplantıda; bu yeni durum üzerine bilgi birikimi ve görüşler aktarıldı. Toplantıda Tesislerin Özelleştirme Kapsamından çıkarılması için neler yapılabileceği ve yapılması gerekenler üzerine görüşler değerlendirildi.

Seydişehir'liler belki de Türkiye'de bugüne kadar yapılmayanı gerçekleştirerek, Özelleştirmeye karşı eylemlilikte bulunmak amacıyla Seydişehir'in tüm bileşenlerinin katılımıyla ŞEHİR MECLİSİ oluşturmuşlardır. Söz konusu Meclis her hafta bir bileşenin evsahipliğini üstlendiği toplantılarda gelişmeleri değerlendirmekte ve geleceğe yönelik eylem planları yapmaktadır.

Öncelikle kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla, " İŞTE SEYDİŞEHİR ALÜMİNYUM GERÇEĞİ" isimli bir kitap hazırlanmış ve ülkenin her yanına ulaştırılmıştır.

27 Ağustos 2003 tarihinde ŞEHİR MECLİSİ Tesisin Özelleştirilmesine Karşı fabrika çalışanları ile tüm Seydişehir'lilerin katıldığı görkemli bir yürüyüş ve miting düzenlemişlerdir.

İlçenin 5 ayrı noktasında kurulan çadırlarda, Çelik-İş Sendikası Seydişehir Şubesi üyeleri, oda başkanları, siyasi parti ilçe yöneticileri ile ilçeye bağlı belde başkanlarından kurulan Şehir Meclisi, tesislerin özelleştirme kapsamından çıkarılması için ilçede başlatılan imza kampanyasının ilk gününde 8 bin imza toplandı.

Ne yazık ki, medya Seydişehir'de yaşanan olaylara "Dolar Yemiş Bülbül" gibi suskun kalmış, dolayısıyla eylem ülke düzeyinde ses getirememiştir. Medyanın, ülkenin bu kadar önemli konularına karşı takındığı bu kayıtsız tutum hala devam etmekte, Seydişehir'den yükselen sese kulaklarını tıkamaktadır.

TMMOB Başkanı Kaya Güvenç başkanlığında, Kimya Mühendisleri, Metalurji Mühendisleri, Jeoloji Mühendisleri , Maden Mühendisleri , Makina Mühendisleri, Metalurji Mühendisleri Odalarından oluşan TMMOB Heyeti 15-16 Eylül 2003 tarihlerinde, özelleştirme kapsamına alınan Seydişehir Alüminyum Tesisleri'nde bir dizi inceleme ve toplantılar gerçekleştirmiştir.

TMMOB Heyeti, Seydişehir'deki temaslarına, 15 Eylül 2003 günü, Seydişehir Alüminyum Tesisleri Genel Müdürü Mehmet Arkan'ı ziyaret ederek başlamıştır. TMMOB heyeti, Tesisler Genel Müdürü Mehmet Arkan'ın Seydişehir Alüminyum Tesisleri hakkında verdiği brifingden sonra, tesisleri gezerek incelemelerde bulunmuştur.

16 Eylül 2003 günü, Seydişehir Belediye Başkanı Muammer Urhan ve Özçelik-İş Sendikası Seydişehir Şube Başkanı Muharrem Oğuz ziyaret edilerek, Alüminyum Tesislerinin özelleştirilmesi hakkında görüş alış verişinde bulunulmuştur. Aynı gün Seydişehir

Alüminyum Tesislerinde çalışan mühendislerle birlikte, Genel Müdürlük Toplantı Salonu'nda bir toplantı yapılmıştır. TMMOB Başkanı Kaya Güvenç ve Oda temsilcilerinin özelleştirmeye ilişkin görüşlerini aktardığı ve 150'ye yakın mühendisin ve çok sayıda işçi ve idari personelin katıldığı toplantının ardından, Tesisler Genel Müdürlük Binası dışında, TMMOB Başkanı Kaya Güvenç, mühendislerin de katılımıyla, Seydişehir Alüminyum Tesisleri'nin özelleştirilmesine ilişkin görüşlerini basına açıklamıştır.

TMMOB Heyeti, aynı gün öğleden sonra, Seydişehir Şehir Meclisi toplantısına katılmıştır. Seydişehir ve Çevre Belediye Başkanları, Siyasi Partilerin İlçe Başkanları, Özçelik-İş Sendikası Şube Başkanı, KESK, Kamu-Sen ve Memur-Sen'e bağlı sendikaların temsilcileri, ADD Seydişehir Şube temsilcileri, Seydişehir Gönüllü Yardımlaşma Derneği temsilcileri ve muhtarlardan oluşan yaklaşık 80 kişinin katıldığı toplantının açılında konuşan TMMOB Başkanı Kaya Güvenç, Tesislerin özelleştirilmesine karşı verilecek mücadelede TMMOB'nin her zaman Seydişehir halkının yanında yer alacağını vurgulamıştır. Toplantıda söz alan konuşmacılar Tesislerin özelleştirilmesine karşı birlikte hareket edilmesinin önemini vurgulamışlardır.

Bu etkinliğin sonrasında 22 Eylül 2003 tarihinde TMMOB'de yapılan toplantıda Eti Alüminyum'un özelleştirilmesine karşı çalışmalarda bulunmak amacıyla, TMMOB bünyesinde ilgili Elektrik- Jeoloji-Kimya-Maden-Makine-Metalurji Mühendisleri Odalarının yer aldığı TMMOB **Alüminyum Komisyonu** oluşturularak çalışmalara başlanmasına karar verilmiştir. Komisyon, 29 Eylül 2003 tarihinde Seydişehir Şehir Meclisi tarafından düzenlenen "Özelleştirmenin Dünü, Bugünü ve Geleceği" konferansına katılmıştır.

Komisyon, 17 Ekim 2003 tarihinde yine Seydişehir'de , KİGEM Vakfı Başkanı Prof. Dr. Mümtaz SOYSAL ve Araştırmacı yazar Mustafa ÇINKI'nın konuşmacı olarak katıldığı "Özelleştirme ve Seydişehir" konulu Konferansı gerçekleştirmiştir.

Konferans öncesi hazırlanan afişler ve bildiri Seydişehir'de dağıtılmıştır. Kapalı Spor Salonunda yapılan konferansa ilgi oldukça yoğun olup yaklaşık bin kişinin ilgiyle izlediği etkinlik izleyicilerden gelen sorularla oldukça canlı geçmiştir. Konferansın kendileri için çok aydınlatıcı olduğunu söyleyen Seydişehirliler, bu tür etkinliklerin devam etmesini dileyerek TMMOB'yi sürekli yanlarında görmekten duydukları memnuniyeti dile getirmişlerdir.

Bu bağlamda bir kez daha yineliyoruz:

TMMOB VE BAĞLI ODALARI, SEYDİŞEHİR ETİ ALÜMİNYUM TESİSLERİ ÖZELLEŞTİRME KAPSAMINDAN ÇIKARILINCAYA KADAR, SEYDİŞEHİRLİLERİN VERDİĞİ ONURLU MÜCADELE ONLARIN YANINDA OLACAKTIR.